

Prediktori uspjeha na studiju psihologije

Spudić, Magdalena

Master's thesis / Diplomski rad

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet u Rijeci**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:186:872173>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-19**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences - FHSSRI Repository](#)

Sveučilište u Rijeci
Filozofski fakultet u Rijeci
Diplomski studij psihologije

Magdalena Spudić
Prediktori uspjeha na studiju psihologije
- diplomski rad -

Rijeka, 2017.

Sveučilište u Rijeci
Filozofski fakultet u Rijeci
Diplomski studij psihologije

Magdalena Spudić
Prediktori uspjeha na studiju psihologije
- diplomski rad -

Mentor: prof. dr. sc. Vladimir Takšić

Rijeka, 2017.

IZJAVA

Izjavljujem pod punom moralnom odgovornošću da sam diplomski rad izradila samostalno, znanjem stečenim na Odsjeku za psihologiju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Rijeci, služeći se navedenim izvorima podataka i uz stručno vodstvo mentora prof. dr. sc. Vladimira Takšića.

Rijeka, siječanj 2017.

Sažetak

Različiti studiji psihologije u Hrvatskoj koriste prijemni ispit (razredbeni postupak) kao jedan od kriterija upisa na studij. Najčešće korišteni testovi za prijemni ispit su različiti testovi kognitivnih sposobnosti. Cilj je ovog rada ispitati osobine uspješnog studenta psihologije i otkriti koji od prediktora (demografski podatci, rezultati u dosadašnjem obrazovanju, kognitivne sposobnosti, mjera emocionalne inteligencije te osobine ličnosti) objašnjavaju kriterije uspjeha na studiju. U raspravi će se otvoriti pitanje revizije prijemnih ispita na studiju psihologije. Istraživanje se sastojalo od tri dijela. U prvom je dijelu sudjelovalo 114 studenata psihologije s Odsjeka za psihologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, od druge godine preddiplomskog studija do druge godine diplomskog studija. Ispitivalo se razumijevanje emocija, crte ličnosti te različiti demografski podatci. U drugom dijelu je generirana lista osobina uspješnog studenta od strane 17 profesora istog Odsjeka slobodnim procjenama. U trećem su dijelu istraživanja svi ispitanici koji su sudjelovali u prvom dijelu istraživanja procijenjeni prema najčešće navođenim osobinama uspješnog studenta. Rezultati su pokazali da postoje dva faktora osobina uspješnog studenta: odgovorno i savjesno obavljanje dužnosti te pokazivanje interesa i integracija sadržaja. Kao značajni prediktori za pokazivanje interesa i integraciju sadržaja pokazali su se mjera emocionalne inteligencije i dob, a za odgovorno i savjesno obavljanje dužnosti mjera emocionalne inteligencije i rezultati u dosadašnjem obrazovanju. Kao značajni prediktori prosječne ocjene na kraju prve godine studija su se pokazali mjera emocionalne inteligencije i dosadašnji uspjeh u obrazovanju.

KLJUČNE RIJEČI: studij psihologije, prediktori uspjeha, akademski uspjeh, crte ličnosti, emocionalna inteligencija, prijemni ispit

Abstract

Entrance examinations are used for admission for psychology students for some studies of psychology in Croatia. The most commonly used tests for entrance exams are different tests of cognitive ability. The aim of this study is to examine the traits of a successful psychology student and find out which of the predictors (demographic data, results in current education, cognitive abilities, measure of emotional intelligence and personality traits) affect the criteria of a successful student as well as to open the question of revising the entrance exams for psychology studies. The study consisted of three parts. The first part had 114 participants, psychology students from the Department of Psychology, University of Rijeka, from the second year of undergraduate study to the second year of graduate studies. It examined their understanding of emotions, personality traits and various demographic information. The second part was generating a list of characteristics of successful students by 17 professors of the same Department. The third part of the study consisted of an evaluation of all the students who participated in the first part of the research by that same list consisting of the most frequently named characteristics. The results showed that there were two factors that make up the traits of a successful student (responsible and conscientious task performance – showing interest and integration of content). Significant predictors for showing interest and integration of content were measure of emotional intelligence and age, for responsible and conscientious tasks performance measure of emotional intelligence and previous academic results. Significant predictors for current academic results (freshman year GPA results) were also measure of emotional intelligence and previous academic results.

Key words: psychology studies, predictors of success, academic success, personality traits, emotional intelligence, entrance exams

Sadržaj

1. Uvod.....	1
1.1. Prijemni ispiti kao prediktori uspješnosti studenata.....	1
1.2. Opća inteligencija i rezultati u dosadašnjem obrazovanju kao prediktor akademskog uspjeha.....	2
1.3. Emocionalna inteligencija kao prediktor akademskog uspjeha.....	4
1.4. Crte ličnosti kao prediktori akademskog uspjeha.....	5
1.5. Motivacija kao prediktor akademskog uspjeha.....	7
1.6. Ciljevi, problem i hipoteze.....	9
2. Metoda.....	10
2.1. Ispitanici.....	10
2.2. Instrumentarij.....	11
2.2.1. Test razumijevanja emocija.....	11
2.2.2. Petofaktorski model strukture ličnosti.....	11
2.2.3. Upitnik općih podataka i dosadašnjeg akademskog uspjeha.....	12
2.2.4. Upitnik s praznim prostorom za slobodno generiranje osobina uspješnog studenta.....	12
2.2.5. Upitnik Lista osobina uspješnog studenta psihologije.....	13
2.3. Postupak.....	13
3. Rezultati.....	15
3.1. Lista osobina uspješnog studenta.....	15
3.1.1. Deskriptivni rezultati za upitnik Lista osobina uspješnog studenta.....	15
3.1.2. Faktorska analiza.....	16
3.2. Deskriptivne vrijednosti korištenih mjera.....	18
3.2.1. Test razumijevanje emocija (TraE).....	18
3.1.2. Petofaktorski model strukture ličnosti: izbor deskriptora u hrvatskoj jeziku.....	18
3.1.3. Mjere akademskog uspjeha.....	19
3.1.4. Mjera opće inteligencije.....	20
3.3. Povezanost između mjerenih varijabli.....	20
3.4. Regresijska analiza.....	22
4. Rasprava.....	25
4.1. Emocionalna inteligencija kao prediktor uspjeha na studiju psihologije.....	26
4.2. Crte ličnosti kao prediktori uspjeha na studiju psihologije.....	26
4.3. Opća inteligencija kao prediktor uspjeha na studiju psihologije.....	27
4.4. Rezultati u dosadašnjem obrazovanju kao prediktor uspjeha na studiju psihologije.....	28

4.5. Prednosti, ograničenja i implikacije istraživanja	28
4.6. Direkcije za buduća istraživanja.....	29
5. Zaključak	31
6. Literatura	32
7. Prilozi	1
<i>Prilog 1.</i> Lista svih slobodnih opisa uspješnog studenta psihologije iz koje je izdvojeno 12 najfrekventnije navođenih (podebljano su označeni opisi koji su bili najfrekventnije navođeni).....	1
<i>Prilog 2.</i> Upitnik Lista osobina uspješnog studenta psihologije	2
<i>Prilog 3.</i> Scree prikaz faktorske analize glavnih komponenti uz kosokutnu rotaciju za Listu osobina uspješnog studenta.....	3

1. Uvod

1.1. Prijemni ispiti kao prediktori uspješnosti studenata

Prijemni ispit za upis studija psihologije se, uz ocjene s državne mature, koristi kao kriterij upisa na četiri od šest studija psihologije u Hrvatskoj. Dodatan selekcijski postupak pri upisu na fakultete ne koristi se samo za upis na studij psihologije. Mnogi fakulteti različitih područja studija po cijelom svijetu imaju sličan sustav odabira najpogodnijih pojedinaca za pojedini studijski program, primjerice filološki smjerovi ili neki biomedicinski kao što su stomatologija ili farmacija (Sučić, 2004; Chisholm, Cobb i Kotzan, 1995). Istovremeno s javljanjem potrebe za dodatnim kriterijima upisa javljaju se i problemi oko samih dodatnih testova i njihove pouzdanosti te prediktivne valjanosti (Šarčević i Vasić, 2014). Većina istraživanja u Hrvatskoj koja su se bavila analizom prijemnih ispita na studiju psihologije bila su provedena u okviru diplomskih radova (Sučić, 2004). Najčešće korišteni testovi za prijemni ispit su različiti testovi kognitivnih sposobnosti, međutim pokazuje se da su oni snažan prediktor akademskog uspjeha na nižim razinama obrazovnog sustava, a slab prediktor na višim razinama obrazovanja kao što je fakultetsko. Do toga dolazi zbog sve veće selekcioniranosti pojedinaca po kognitivnim sposobnostima kako napreduju kroz obrazovni sustav te zbog toga fakulteti koji koriste testove kognitivnih sposobnosti da bi selekcionirali studente koji će biti uspješni na tom studiju u istraživanjima valjanosti tih mjera ne dobivaju značajnu povezanost rezultata na prijemnom ispitu s uspjehom na studiju (Sučić, 2004).

S druge strane s obzirom na to da upitnici ličnosti mjere kako će osoba nešto učiniti, a ne samo može li nešto učiniti, logično je za zaključiti da će neke od mjera ličnosti biti dobar prediktor akademskog uspjeha, pogotovo na višim razinama obrazovanja (Košanski, 2004). Neki autori su empirijski utvrdili da se kombinacijom prediktora kao što su motivacija, prosjek ocjena i savjesnost objašnjava zapravo najveći dio varijance akademskog uspjeha (Kappe i van der Flier, 2012) te se motivacija često ističe kao prediktor uspjeha na studiju (Jerković, Žuljević, Jovanović, Gavrilov-Jerković, 2014).

Na Odsjeku za psihologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci za akademsku godinu 2016./2017. kao kriterij upisa koristile su se ocjene iz državne mature tri obavezna predmeta A razine (više razine polaganja): matematike, hrvatskog i stranog jezika. Ispit iz hrvatskog jezika pridonosio je maksimalno 5% pri upisu, dok su ispiti iz stranog jezika i matematike pridonosili maksimalno 10% ukupnog rezultata. Uz obavezne predmete morala se položiti i psihologija kao izborni predmet što je nosilo još 10%. Prijemni ispit, koji se sastojao od ispitivanja sposobnost verbalnog i neverbalnog mišljenja te ispitivanja opće informiranosti i opće kulture, pridonosio je maksimalno 35% ukupnog rezultata. Prosjek ocjena iz četiri godine srednjoškolskog školovanja vrednovao se 30%. Prijemni ispit odnosno razredbeni postupak je obavezan. Upisna kvota za studij psihologije u Rijeci je 40 studenata plus dva upisna mjesta za strane studente. Sve ove informacije su javno dostupne na Internetu i nalaze se na stranicama Filozofskog fakulteta u Rijeci¹.

Na Odsjeku za psihologiju u Rijeci prijemni ispit pridonosi puno više ukupnom broju bodova nego što su to prijemni ispiti za psihologiju na Filozofskog fakultetu, Hrvatskom katoličkom Sveučilištu (HKS) ili Hrvatskim studijima (HS) u Zagrebu. U Zagrebu prijemni ispit pridonosi maksimalno 30% ukupnom rezultatu te se izborni predmet može birati između više predmeta². HS kao razredbeni postupak koriste takozvani test apstraktnog mišljenja. Odsjeci za psihologiju u Zadru i Osijeku nemaju zaseban prijemni ispit. Sve informacije o kriterijima upisa na pojedini odsjek se mogu pronaći na mrežnim stranicama tih fakulteta. Za sada jedino HKS ima kao dio kriterija uz razredbeni postupak za upis na psihologiju i motivacijski razgovor koji se vrednuje do 5%.

1.2. Opća inteligencija i rezultati u dosadašnjem obrazovanju kao prediktor akademskog uspjeha

Boring je 1923. inteligenciju definirao kao „ono što se ispituje testovima inteligencije“. Opća inteligencija se u ovom radu odnosi na kognitivne sposobnosti pojedinca koje se mjere setom kognitivnih testova prilikom prijemnog ispita. Raymond Catell ponudio je teoriju o dvije vrste inteligencije, fluidne i kristalizirane. Fluidna je ona biološka komponenta inteligencije, veže se uz logičko razmišljanje, apstraktno rasuđivanje, brzinu rasuđivanja i neovisna je o obrazovanju, dok je

---

¹ http://www.ffri.uniri.hr/files/Upisi/2016-2017/Informacije_uvjeti_upisa_preddipl_2016-2017.pdf

² <http://www.trinom.hr/trinom/drzavna-matura-i-upis-na-fakultet>

kristalizirana inteligencija ona vrsta inteligencije koja se razvija obrazovanjem. Vezana je uz vještine, znanja i sposobnosti koje ljudi stječu tijekom života (Cattell, 1987). Spearman je ponudio teoriju o g-faktoru ili općoj (generalnoj) inteligenciji koja je hijerarhijski gledano iznad fluidne i kristalizirane inteligencije. Specifični faktori ili s-faktori odnose se na različite specifične vrste inteligencije poput verbalne, figuralne, glazbene, numeričke i sl. (Cattell, 1987). Istraživanja povezanosti inteligencije s akademskim uspjehom kao kriterij koriste različite mjere kognitivnih sposobnosti, od općih do specifičnih.

Neka istraživanja pokazuju da je najbolji prediktor uspjeha na fakultetu dosadašnji uspjeh u obrazovanju (McKenzie i Schweitzer, 2001). Različita istraživanja su rađena da bi pokazala kako su kognitivne sposobnosti dobar prediktor akademskog uspjeha, primjerice verbalna sposobnost, te se većina istraživanja bazira na g-faktoru kao prediktoru uspjeha na studiju. Neka predlažu striktno odvajanje specifičnih faceta inteligencije (verbalna, numerička i figuralna) za snažniju prediktivnu valjanost opće inteligencije (Ziegler, Danay, Schölmerich i Bühner, 2010). Nedostatak mnogih istraživanja koja istražuju kognitivne sposobnosti kao prediktora uspjeha u studiju je taj da uzorak čine studenti koji su primljeni na fakultete na kojima je jedan od kriterija upisa prosječna ocjena u srednjoj školi i na različitim vrstama mature, čime se automatski rezultati testova kognitivnih sposobnosti nalaze u određenom rasponu iznad prosjeka populacije (Ziegler, Danay, Schölmerich i Bühner, 2010). Istraživanje Duckworth i Seligman (2005) pokazuje da samodisciplina objašnjava dvostruko više varijance uspjeha u obrazovnom sustavu nego što to čini opća inteligencija.

Objektivni testovi obrazovnog postignuća zapravo mjere kompetencije potrebne za ispunjavanje akademskih obaveza, dok je za visok prosjek u obrazovnom sustavu potrebno ispuniti zahtjeve nastavnika i obrazovnog programa. Rezultati tih objektivnih testova (verbalna i matematička sposobnost) više koreliraju s obrazovanjem roditelja nego sa samim akademskim uspjehom na bilo kojoj razini obrazovanja, od .32 do 0.39 za obrazovanje roditelja naprema 0.06 za prosjek ocjena (Geiser i Santelices, 2007).

1.3. Emocionalna inteligencija kao prediktor akademskog uspjeha

U posljednje vrijeme postoji veliki interes za konstrukt emocionalne inteligencije, skup sposobnosti koje se odnose na emocije i procesiranje emocionalnih informacija. Kroz istraživanja prethodnog desetljeća fokus je pretežno bio na teorijskom razvoju i kreiranju metoda mjerenja (Palmer i sur., 2001).

Emocionalna inteligencija je konstrukt koji su u psihologiju uveli Jack Mayer i Peter Salovey, a definirana je kao sposobnost brzog zapažanja i izražavanja emocija, sposobnost uviđanja, generiranja osjećaja, razumijevanja i reguliranja emocija. Četiri sposobnosti emocionalne inteligencije su raspoređene od najjednostavnijih (zapažanje i izražavanje emocija), do najsloženijih (kontrola emocija, refleksivnost). Od emocionalno inteligentne osobe očekuje se brzo napredovanje po tom pitanju (Takšić i Hajncl, 2007).

Neka istraživanja ističu da je niža emocionalna inteligencija povezana s destruktivnim ponašanjem kao što su devijantna ponašanja i konzumiranje cigareta, dok visoka emocionalna inteligencija s pozitivnim ishodima poput prosocijalnog ponašanja, roditeljske topline i pozitivnih odnosa s vršnjacima i obitelji (Brackett, Mayer i Warner, 2003). Iz znanstvene perspektive određene tendencije emocionalne inteligencije bi trebale biti objašnjene u svakodnevnom ponašanju.

Skale samoprocjene i testovi dva su najčešća načina mjerenja emocionalne inteligencije. Mayer i Salovey su konstruirali prvi test emocionalne inteligencije 1990. godine (prema Takšić, Mohorić i Munjas, 2006). Test naziva MEIS (Multifactor emotional intelligence scale) sastoji se od četiri subtesta:

- uočavanje emocija
- asimiliranje emocija u mišljenje
- razumijevanje emocija
- upravljanje emocijama

Pouzdanost testa se kreće od .35 do .94 (Takšić, Mohorić i Munjas, 2006).

Pojedinci s višom emocionalnom inteligencijom iskazuju više prosocijalnog ponašanja i imaju bolja akademska postignuća (Márquez, Palomera Martín i Brackett, 2006). Istraživanja koja se bave povezanošću emocionalne inteligencije s prosjekom ocjena kao pokazateljem akademskog uspjeha pronalaze da je korelacija između EI i ocjena između .20 i .25 za studentsku populaciju, dok istraživanje Márquez, Palomera Martín i Brackett (2006) pokazuje da čak i kada se isključi utjecaj opće inteligencije i ličnosti, povezanost između emocionalne inteligencije i prosjeka ocjena ostaje značajna. Slične rezultate u istraživanju na studentima psihologije dobivaju i Bastian, Burns i Nettelbeck (2005), koji također navode da su veće korelacije između EI i školskog uspjeha (niža razina obrazovanja), dok se te korelacije pokazuju uglavnom neznačajnima na višim stupnjevima obrazovanja kao što je fakultetsko. Kada se uzorak studenata razdijeli na dvije grupe (izrazito uspješni i manje uspješni studenti, gdje se kao kriterij uspjeha uzima prosjek ocjena) onda je EI snažan prediktor akademskog uspjeha i pokazuje se da studenti koji postižu bolje rezultate na testu emocionalne inteligencije imaju bolji akademski uspjeh te da studenti koji postižu niže rezultate na istom testu imaju značajno lošiji uspjeh na studiju (Parker, Summerfeldt, Hogan i Majeski, 2004).

Većina istraživanja u kojima nisu pronađene značajne povezanosti između EI i akademskog uspjeha koriste mjere samoprocjene za emocionalnu inteligenciju (Barchard, 2003). I u istraživanjima koja kao prediktore akademskog uspjeha imaju većinom iste prediktore kao i ovo, a to su crte ličnosti, emocionalna i opća inteligencija, ne dobiva se povezanost EI s akademskim uspjehom (Newsome, Day i Catano, 2000). Također, istraživanja pokazuju kako EI može objasniti svega oko 10% varijance akademskog uspjeha, što je znatno manje od mjera opće inteligencije ili crta ličnosti i da vjerojatno samo neke mjere EI mogu biti značajni prediktori akademskog uspjeha te bi buduća istraživanja trebala otkriti koje su to točno mjere (Barchard, 2003).

1.4. Crte ličnosti kao prediktori akademskog uspjeha

Savjesnost, ekstraverzija i otvorenost su najkonzistentniji prediktori akademskog uspjeha (Šarčević i Vasić, 2014, Ziegler, Danay, Schölmerich i Bühner, 2010; Poropat 2009). Pretpostavlja se da se utjecaj savjesnosti može objasniti povezanošću s motivacijom, dok se za ekstraverziju

dobivaju kontradiktorni rezultati. U nekim istraživanjima ona je prediktor akademskog uspjeha, a u nekima neuspjeha u studiju (Ziegler, Danay, Schölmerich i Bühner, 2010). Ekstraverzija u sebi sadrži potrebu uključivanja u nove društvene mreže, što bi moglo dovesti do boljeg i lakšeg učenja, dok s druge strane može biti distraktor od obaveza. Poropat (2009) također navodi kako je ekstraverzija dvosmjerni prediktor akademskog uspjeha. S jedne strane visoko ekstravertirani studenti imaju više energije i pozitivnije stavove o učenju, ali imaju i visoku potrebu za druženjem radije nego za učenjem, što dovodi do lošijih akademskih rezultata.

Istraživanje Zieglera, Danaya, Schölmericha i Bühnera (2010) pokazalo je da je stupanj u kojem nas drugi ljudi doživljavaju savjesnima snažan prediktor akademskog izvođenja neovisno o dobi, spolu i prosjeku na studiju. Otvorenost je također snažan prediktor zbog činjenice da se odnosi na našu potrebu za razumijevanjem stvari oko sebe, što pojedinca čini otvorenijim za nove ideje i poglede i pomaže u prilagodbi na promjene. Ugodnost je također jedna od istraživanih osobina ličnosti koje se pokazuju značajnim prediktorom uspjeha na studiju (Saklofske, Austin, Mastoras, Beaton i Osborne, 2012). U više istraživanja nađeno je da su intrapersonalne varijable poput motivacije i osobina ličnosti snažan prediktor akademskog postignuća te da mogu objašnjavati veliki dio varijance akademskog uspjeha (Šarčević i Vasić, 2014). Korelacije između savjesnosti i akademske izvedbe pokazuju se neovisnima od rezultata na testovima opće inteligencije (Kappe i van der Flier, 2012; Poropat, 2009).

Postoji dobra teorijska podloga o tome zašto uzimati crte ličnosti kao prediktor akademske izvedbe i uspjeha. Ona proizlazi iz leksičke hipoteze Allporta i Odberta još iz 1936. godine koja kaže da postoji evolucijska prednost u tome da se mogu identificirati razlike između ljudi i da će se jezične razlike prirodno razviti u smjeru diferencijacije istih te da će biti lako razlučiti koje osobine ličnosti su važnije ili se najviše cijene prema tome koliko izraza za te osobine ima slično značenje (Poropat, 2009). Ako je ta hipoteza točna onda su osobine koje su najčešće izdvajane (ekstraverzija, emocionalna stabilnost, otvorenost za iskustva, savjesnost i ugodnost) povezana sa širokim rasponom ponašanja i ishoda koji se prepoznaju kao bitni, među kojima je i akademski uspjeh (Poropat, 2009).

Za otvorenost kažu da kao faceta predstavlja takozvanog "idealnog studenta" i da je pozitivno povezana s pristupima učenju, motivacijom za učenjem, kritičkim razmišljanjem i s

manje izostanaka s predavanja (Poropat, 2009). Vrlo malo istraživanja dobiva povezanost između akademskog uspjeha i emocionalne stabilnosti kao što je istraživanje Ridgell i Lounsburya iz 2004. godine u kojem su se ostale facete pokazale kao neznčajni prediktori. Duff, Boyle, Dunleavy i Ferguson u svom istraživanju 2004. godine dobili su pozitivnu povezanost između ekstraverzije, savjesnosti i otvorenosti s akademskim uspjehom, gdje je savjesnost ponovno imala najveću povezanost, dok je emocionalna stabilnost imala negativnu korelaciju.

1.5. Motivacija kao prediktor akademskog uspjeha

Studenti mogu biti motivirani na više načina i bitno je pitanje kako i zašto se studenti motiviraju za akademski uspjeh (Linnenbrink i Pintrich, 2002). Postoji više teorija o motivaciji. Kvantitativne teorije se baziraju na tome da mjere je li motivacija visoka ili niska, a kvalitativne teorije time da li je motivacija internalna ili eksternalna (Kusurkar, Ten Cate, Vos, Westers i Croiset, 2013). Internalna motivacija je ona koja dolazi iz iskrenog interesa za neko područje ili djelovanje, a eksternalna motivacija je ona koja je potaknuta iz očekivanja nekakve nagrade za djelovanje. Spolne razlike u nekim istraživanjima ukazuju da su žene više intrinzično motivirane od muškaraca kada se radi o akademskom uspjehu (Ayub, 2010). Uz kognitivne sposobnosti motivacija je najviše istraživani prediktor akademskog uspjeha i u tom polju se istražuje kao motivacija za postignućem (Busato, Prins, Elshout i Hamaker, 2000).

Motivacija se u mnogim istraživanjima spominje kao medijator kroz napor kojega ulažemo u savladavanje nekog gradiva i akademskog uspjeha, od osnovne škole do fakulteta. Studenti koji su više motivirani za studij imaju bolje strategije učenja, ulažu više napora te postižu bolje rezultate (Ayub, 2010; Kusurkar, Ten Cate, Vos, Westers i Croiset, 2013).

Većina instrumenata koji mjere motivaciju kod studenata mjere neki opći motivacijski rezultat koji ne uzima u obzir višestruku podjelu motivacije. Ne samo da kognitivni modeli pretpostavljaju višefacetni pogled na motivaciju već se na motivaciju ne gleda kao na stabilnu karakteristiku pojedinca nego kao na osobinu koja se mijenja ovisno o kontekstu i situaciji (Linnenbrink i Pintrich, 2002). Upravo iz tih razloga, motivacija nije uzeta kao prediktor u ovom istraživanju iako je nesporno da je važan prediktor akademskog uspjeha te da mnoga istraživanja

koja se bave motivacijom kao prediktorom akademskog uspjeha dobivaju značajne rezultate (Ayub, 2010, Busato; Prins, Elshout i Hamaker, 2000).

Istraživanja navode mnogo prediktora akademskog uspjeha poput stila suočavanja, lokusa kontrole, nošenja sa stresom, afekta, atribucijskog stila, obrazovanja roditelja, samodiscipline, volje za radom, spola, dobi i socioekonomskog statusa (Jerković , Žuljević, Jovanović, Gavrilov-Jerković, 2014; Saklofske, Austin, Mastoras, Beaton i Osborne, 2012; Ziegler, Danay, Schölmerich i Bühner, 2010; Poropat 2009; Duckworth i Seligman, 2005; Ridgell i Lounsbury, 2004; McKenzie i Schweitzer, 2001) te se kao kriterij uzimaju broj godina studija ili prosjek ocjena na fakultetu (Sučić, 2004). Ovo istraživanje će kao prediktore akademskog uspjeha osim demografskih podataka koristiti i rezultate u dosadašnjem obrazovanju, mjere opće i emocionalne inteligencije te crte ličnosti (naglasak na savjesnosti, ekstraverziji i otvorenosti za iskustva), a kao kriterij akademskog uspjeha faktore koji će biti dobiveni analizom takozvane Liste osobina uspješnog studenta (koja će biti sastavljena na temelju procjena samih profesora na studiju psihologije u Rijeci) i akademski uspjeh na kraju prve godine studija psihologije. Mitrović (2004) pri konstrukciji vlastite skale procjene uspješnosti studenta dobiva dva faktora koje naziva aktivnost na nastavi i savjesnost, tako da je pretpostavka ovog istraživanja dobivanje dva faktora koji će se odnositi na dvije različite vrste osobina uspješnog studenta: jednu koja se odnosi na opće osobine koje uspješan student ima i jednu koja se odnosi na specifične osobine. S obzirom na dvoznačnost nalaza kod ekstraverzije te na činjenicu da mnoga istraživanja potvrđuju njenu značajnost u predikciji akademskog uspjeha ovisno o kontekstu (Trapmann, Hell, Hirn i Schuler, 2007), ovo istraživanje pretpostavlja da će ekstraverzija biti prediktor specifičnih osobina, onog faktora uspješnog studenta za koji je potrebna određena interakcija koju će više iskazivati ekstravertirani studenti. Isto tako, kao prediktori će se uzeti otvorenost i mjera opće inteligencije. Otvorenost jer je povezana s kritičkim mišljenjem, manjim izostancima s predavanjima i ostalim specifičnim osobinama koje se iskazuju u akademskom okruženju (Poropat, 2009), a opća inteligencija jer je pretpostavka da su to studenti koji su kroz školovanje iskazivali kompetencije potrebne za napredovanje kroz akademsko obrazovanje, koje uključuju i ispunjavanje specifičnih zahtjeva nastavnika (Laidra, Pullmann i Allik, 2006). Kao prediktori općih osobina pretpostavljaju se mjera emocionalne inteligencije, savjesnost i rezultati u dosadašnjem obrazovanju. Dosadašnji rezultati u obrazovanju, odnosno prijašnji akademski uspjeh (veće znanje) pridonose novom učenju i razumijevanju (Thompson i Zamboanga, 2004) te su ti isti studenti savjesniji, što je povezano s intrinzičnim osobinama kao što su organiziranost, upornost, oprez i efikasnost. Stoga se i može pretpostaviti da su toliko i napredovali u svom obrazovanju upravo zbog toga što su savjesniji (Trapmann, Hell, Hirn i

Schuler, 2007; Wagerman i Funder, 2006). Kao prediktori nekog objektivnog kriterija uspjeha na studiju, koji se očituje u prosječnoj ocjeni na kraju prve godine studija, pretpostavljaju se mjera uspjeha u dosadašnjem obrazovanju i mjera opće inteligencije, jer ako se ispiti na studiju uzmu kao neka objektivna mjera obrazovnog postignuća na određenom predmetu, onda su studenti koji imaju više prosjeke ocjena tijekom dotadašnjeg obrazovanja i lakše ispunjavaju zahtjeve obrazovnog programa upravo oni koji će imati i više prosjeke ocjena na studiju (Šarčević i Vasić, 2014).

1.6. Ciljevi, problem i hipoteze

Opći cilj ovog rada bio je ispitati osobine uspješnog studenta i otkriti koji od prediktora (demografski podatci, rezultati u dosadašnjem obrazovanju, mjere opće i emocionalne inteligencije te osobine ličnosti) objašnjavaju objektivne i subjektivne kriterije uspjeha na studiju. Da bi se to postiglo provedeno je istraživanje u tri dijela (upitnici za studente, generiranje liste osobina uspješnog studenta i procjene studenata po generiranoj listi) koji će biti prikazani svaki za sebe.

Upitnici za studente

Problem na koji se pokušalo odgovoriti različitim upitnicima koje su ispunjavali studenti bio je ispitati moguće prediktore uspjeha na studiju psihologije. Cilj je bio utvrditi opće kognitivne sposobnosti, razumijevanje emocija kao mjeru emocionalne inteligencije, crte ličnosti te akademske rezultate za svakog pojedinog studenta u istraživanju.

Generiranje liste osobina uspješnog studenta

Cilj generiranja liste osobina uspješnog studenta psihologije bio je utvrditi koje osobine profesori Odsjeka za psihologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci smatraju da posjeduje jedan uspješan student psihologije.

Procjena studenata po listi

Cilj procjene studenata koji su sudjelovali u prvom dijelu istraživanja po Listi osobina uspješnog studenta bio je utvrditi broj i sadržaj faktora koji čine osobine uspješnog studenta.

Hipoteze

H1 Postoje 2 faktora osobina dobrog studenta (faktor općih osobina i faktor specifičnih osobina) – subjektivni kriteriji uspjeha na studiju psihologije.

H2 Prediktori faktora specifičnih osobina dobrog studenta će biti ekstraverzija, otvorenost i mjera opće inteligencije.

H3 Prediktori faktora općih osobina dobrog studenta bit će mjera emocionalne inteligencije, savjesnost i rezultati u dosadašnjem obrazovanju.

H4 Prediktori objektivnog kriterija na uspjehu psihologije (prosječna ocjena na kraju prve godine studija) bit će rezultati u dosadašnjem obrazovanju.

2. Metoda

2.1. Ispitanici

U prvom dijelu istraživanja korišten je prigodan uzorak studenata druge i treće godine preddiplomskog te prve i druge godine diplomskog studija psihologije Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci. U istraživanju je sudjelovalo ukupno 114 studenata (99 studentica i 15 studenata), od toga 30 studenata druge godine i 35 studenata treće godine preddiplomskog studija i 23 studenta prve godine i 26 studenata druge godine diplomskog studija, prosječne dobi od 22,1 godina. Studenti su kao godinu studija unosili službenu godinu koju su upisali, dakle apsolvanti su navodili da su druga godina diplomskog studija. Većina studenata dolazi iz obitelji u kojoj roditelji imaju srednju stručnu spremu (preko 50%), a manje od 5% studenata ima roditelje koji imaju nižu stručnu spremu. Ostatak ima roditelje s višom ili visokom stručnom spremom. Ti studenti su ispunjavali set upitnika i testova koji se sastojao od pitanja o njihovim demografskim podacima, dosadašnjem akademskom uspjehu, testu razumijevanja emocija te petofaktorskom upitniku ličnosti. Opće kognitivne sposobnosti nisu mjerene s ostalim prediktorima, već su uzeti rezultati iz prijemnih ispita pri upisu na studij psihologije za svakog pojedinog studenta kao mjera opće inteligencije (kognitivnih sposobnosti).

Lista osobina uspješnog studenta je generirana od strane profesora s Odsjeka za psihologiju Sveučilišta u Rijeci. U kreiranju Liste sudjelovalo je 17 profesora s Odsjeka iz različitih područja psihologije.

U procjeni studenata na Listi osobina sudjelovalo je 25 studenata psihologije istog fakulteta koji su procjenjivali svoje kolege na godini na Listi osobina uspješnog studenta.

2.2. Instrumentarij

Za ovo istraživanje korišteni su idući instrumenti:

- Za prvi dio istraživanja: Test razumijevanja emocija (TraE), Petofaktorski model strukture ličnosti: izbor deskriptora u hrvatskom jeziku te upitnik o dosadašnjem akademskom uspjehu i općim podacima ispitanika kao i rezultati s prijemnog ispita pojedinog ispitanika.
- Za drugi dio istraživanja: Upitnik za slobodno generiranje osobina uspješnog studenta.
- Za treći dio istraživanja: Upitnik Lista osobina uspješnog studenta psihologije.

2.2.1. Test razumijevanja emocija (TRaE: Mohorić, 2012)

TraE se sastoji od 42 čestice gdje svaka od čestica sadrži opis neke specifične situacije, a od ispitanika se traži odgovor na pitanje kako se osjeća u tom trenutku lik iz situacije. Postoji samo jedan točan odgovor od pet ponuđenih. Što je veći rezultat na testu to ispitanik pokazuje bolje razumijevanje emocija. Obuhvaća 14 emocija (8 negativnih, 5 pozitivnih i jednu neutralnu). Cronbach alfa koeficijent pouzdanosti tipa unutarnje konzistencije iznosi .73 u istraživanju iz 2016. godine (Mohorić, Takšić i Šekuljica). Test je služio kao mjera emocionalne inteligencije ispitanika.

2.2.2. Petofaktorski model strukture ličnosti: izbor deskriptora u hrvatskom jeziku (Kardum i Smojver, 1993)

Za procjenu crta ličnosti prema petofaktorskom modelu korištena je skala samoprocjene. Skala se sastoji od 50 opisnih pridjeva na kojoj ispitanici sami procjenjuju koliko se svaki od pridjeva odnosi na njih u rasponu od 0 (uopće se ne odnosi na mene) do 4 (u potpunosti se odnosi na mene). Pouzdanost unutarnje konzistencije subskala varira od .79 za otvorenost do .89 za ekstraverziju u različitim istraživanjima.

2.2.3. Upitnik općih podataka i dosadašnjeg akademskog uspjeha

Upitnik općih podataka i dosadašnjeg akademskog uspjeha sastojao se od 7 kratkih pitanja te tablice s popisom obaveznih predmeta s prve godine studija psihologije na Odsjeku za psihologiju u Rijeci. Studenti su dali podatke o dobi, spolu, prosjeku ocjena na jednu decimalu s kraja prvog polugodišta trećeg razreda srednje škole, stručnoj spremi oca i majke, trenutnoj godini studija te godini prvog upisa na studij. Pored popisa obaveznih predmeta s prve godine studija psihologije upisivali su i konačne ocjene iz pojedinog predmeta te podatak o tome koliko su puta pali ispit iz pojedinog predmeta prije nego što su predmet uspješno položili. Računali su se samo fizički izlasci na ispit, a ne koliko je puta ispit prijavljen u Studomatu ako se ispitu nije pristupilo na tom ispitnom roku. Prosjek ocjena na studiju izračunat je kao aritmetička sredina svih ocjena s prve godine studija. Uz ovaj upitnik korišteni su još i podatci o općoj inteligenciji (kognitivnim sposobnostima) pojedinog ispitanika. Zbog kompleksne primjene takvih testova, u ovom istraživanju oni nisu primijenjeni, nego su u tu svrhu korišteni rezultati prijemnog ispita kojeg je svaki student morao polagati da bi ostvario pravo upisa na studij psihologije, a koji mjeri određene kognitivne sposobnosti. Za svakog ispitanika je uzet bruto rezultat s prijemnog ispita, a da bi se izbjegle varijacije između rezultata zbog razlike u prijemnim ispitima tijekom godina i zbog različitog načina bodovanja rezultata iz generacije u generaciju, izračunate su prvo z-vrijednosti za svaku studijsku godinu zasebno te za provjeru korelirane s bruto rezultatom ispitanika. Iako testovi korišteni na prijemnom ispitu bazično mjere određene kognitivne sposobnosti, ne može se reći da su rezultati prijemnog ispita mjera prave opće inteligencije. Ipak, u svrhu ovog istraživanja, rezultati prijemnog ispita korišteni su kao mjera općih kognitivnih sposobnosti.

2.2.4. Upitnik za slobodno generiranje osobina uspješnog studenta

Upitnik se sastojao od upute i praznog prostora za generiranje što više osobina uspješnog studenta po vlastitom nahođenju. Uputa nije ograničavala ispitanika niti minimalnim/maksimalnim brojem osobina koje je trebao navesti niti načinom na koji će izraziti te osobine (kratko jednom riječju ili čitavom rečenicom). Konačna je lista sadržavala 49 osobina iz koje je izdvojeno 12 najčešće navođenih.

2.2.5. Upitnik Lista osobina uspješnog studenta psihologije

Upitnik mjeri koliko je koji student uspješan student psihologije po kriterijima danim od strane profesora s Odsjeka psihologije u Rijeci. Upitnik se sastoji od ukupno 18 osobina uspješnog studenta psihologije od kojih je 12 osobina odabrano jer su bile najčešće navođene od strane profesora u drugom dijelu istraživanja, a 6 ih je nadodano prema rezultatima diplomskog rada Helene Mitrović (2004). Razlika između osobina koje su dobivene odabirom najfrekventnije navedenih osobina od strane profesora s Odsjeka za psihologiju u Rijeci i osobina koje su nadodane iz rada Mitrović (2004) je ta da su osobine iz ovoga rada generirali profesori, a procjenjivali su ih u konačnici studenti, kolege s godine, a osobine koje su nadodane su generirali studenti viših godina studija, a procjenjivali su ih profesori. Uz navedene osobine dodane su i dvije kontrolne čestice, procjena poznavanja studenta i procjene općeg dojma o tome je li taj student uspješan student psihologije ili ne. Studenti svake godine studija koja je sudjelovala u istraživanju su procjenjivali svoje kolege s godine na svih 20 čestica na Likertovoj skali od 1 do 5. Veći rezultat ukazuje na veću uspješnost studenta. Iz konačne analize izbačena je čestica poznavanja studenta zbog toga što su se studenti međusobno procjenjivali, pa je pretpostavka da dobro poznaju svoje kolege u akademskim situacijama.

2.3. Postupak

Studentima Odsjeka za psihologiju koji su sudjelovali dodijeljena je nasumična šifra prije primjene testova. Na list papira na kojemu je pisala šifra studenti su upisivali svoja imena i prezimena te godinu studija. Sve šifre su zatim zapečaćene u kuvertu te predane mentoru ovog rada koji je jedini imao pristup podacima pod imenima studenata. Nakon toga su ispitanici na svaki ispitni materijal morali napisati dodijeljenu im šifru, opće podatke te podatke o dotadašnjem akademskom uspjehu. Nakon toga su kao procjenu EI riješili Test razumijevanja emocija, Mohorić (2012) i Petofaktorski model strukture ličnosti: izbor deskriptora u hrvatskom jeziku (Kardum i Smojver, 1993). Rezultati tog ispitivanja su spojeni s rezultatima na prijemnom ispitu po imenu i prezimenu studenta. Svi studenti su bili upoznati s ciljem istraživanja te im je objašnjeno da će njihovi osobni podatci biti strogo zaštićeni i da mogu odbiti sudjelovati u istraživanju. Istraživanje je provedeno jednim dijelom grupno tijekom nastave uz dozvole predmetnih profesora ili asistenata, a drugim dijelom su studenti individualno dolazili ispunjavati testne materijale. Rješavanje testnih materijala trajalo je otprilike 45 minuta. Na te rezultate su pridodani bruto rezultati prijemnog ispita

za svakog studenta iz istraživanja (pristup tim rezultatima bio je dozvoljen samo mentoru ovog rada, a istraživač je dobio samo konačnu bazu sa šiframa).

Profesori s Odsjeka za psihologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci su zamoljeni da ispune upitnik za kreiranje Liste osobina uspješnog studenta. Profesori su mogli po vlastitom nađenju i slobodnim stilom objasniti što oni smatraju uspješnim studentom. Sedamnaest profesora je dalo povratnu informaciju o tome kakav je po njima uspješan student.

Iz tih slobodnih opisa uspješnog studenta izdvojeno je 12 najčešće navođenih osobina ili opisa koje su uvrštene u konačnu Listu osobina uspješnog studenta uz još 6 dodatnih osobina te dvije kontrolne čestice. Konačan upitnik od 20 čestica napravljen je u online verziji te poslan svim studijskim godinama koje su sudjelovale u prvom dijelu istraživanja. Studenti su procjenjivali sve svoje kolege sa studijske godine na Listi osobina neovisno o tome da li su oni inicijalno sudjelovali u istraživanju ili nisu. Ako su sudjelovali u istraživanju, onda nisu procjenjivali sebe već su taj dio upitnika preskakali. Sve su procjene u ovom dijelu istraživanja napravljene anonimno preko Interneta. Posebno su uputom studenti upozoreni da zanemare svoj privatni odnos s navedenim studentima te da što objektivnije procjene svoje kolege. Svaki je student procijenjen od određenog broja kolega sa svoje godine studija. Studenti su procijenjeni od strane najmanje tri, a najviše jedanaest svojih kolega, prosječnog broja procjena od 5,09.

3. Rezultati

3.1. Lista osobina uspješnog studenta

3.1.1. Deskriptivni rezultati za upitnik Lista osobina uspješnog studenta

U konačan upitnik uvršteno je 18 čestica odnosno osobina uspješnog studenta psihologije. Deskriptivni podatci za te osobine nalaze se u Tablici 1. Najniži rezultat se kreće od 1 do najviše 5. Veći rezultat ukazuje na veću uspješnog studenta. Analiza se radila na ukupnim rezultatima koji su uključivali najmanje tri, a najviše jedanaest procjenjivača, prosječnog broja procjena od 5,09 za 114 procijenjenih studenata.

Tablica 1. Aritmetička sredina (M), standardna devijacija (SD) te raspon rezultata za čestice u upitniku Lista osobina uspješnog studenta

Lista osobina uspješnog studenta	M	SD	Najniži rezultat	Najviši rezultat
Samostalan	4,15	,63	2,00	5,00
Uporan	4,12	,52	3,00	5,00
Inteligentan	4,11	,58	2,33	5,00
Redovit na nastavi	4,10	,73	2,33	5,00
Na vrijeme obavlja svoje dužnosti	4,09	,74	2,22	5,00
Savjestan	4,07	,73	2,00	5,00
Odgovoran	4,07	,73	2,33	5,00
Marljiv	4,03	,64	2,44	5,00
Sposoban integrirati informacije iz različitih kolegija	4,02	,56	2,60	5,00
Stvara svoje stavove o temi koja se obrađuje	3,93	,65	2,33	5,00
Znatiželjan	3,87	,66	2,00	5,00
Zainteresiran za studijske sadržaje	3,83	,58	2,33	5,00
Motiviran	3,83	,61	2,25	5,00
Jasno izražava svoje misli	3,82	,74	2,00	5,00

Otvoren	3,76	,86	1,00	5,00
Kreativan	3,54	,59	2,00	4,90
Vodi bilješke	3,53	,73	1,45	5,00
Diskutira o temi koja se obrađuje	3,38	1,05	1,25	5,00

Kao što je vidljivo iz tablice, raspon rezultata procjena studenata od strane studenata je dovoljno širok da bi se rezultati mogli uzeti kao valjani te da su se studenti držali upute o objektivnom procjenjivanju svojih kolega.

3.1.2. Faktorska analiza

Da bi se utvrdila konstruktna i sadržajna valjanost Liste osobina uspješnog studenta provedena je faktorska analiza. Utvrđeno je da je zadovoljen uvjet sfericiteta za provođenje faktorske analize (Bartlett test sfericiteta $h^2= 2049,95$, $df= 153$, $p<0.01$), s time da KMO (Kaiser-Meyer-Olkin test) iznosi ,90 čime je također zadovoljen uvjet za provedbu faktorske analize. Provedena je ekstrakcija metodom glavnih komponenti uz kosokutnu rotaciju. Kaiser-Gutman kriterijem faktorska analiza izdvaja tri faktora koji imaju Eigen vrijednost veću od 1. Scree plot prikaz se nalazi u Prilogu 3. Prvi faktor ima Eigen vrijednost 8,69, drugi faktor 4,10. Treći faktor također ima Eigen vrijednost iznad 1 (1,13), a idući faktor ima Eigen vrijednost od 0,74. Treći i četvrti faktor nisu uzeti kao interpretabilni prema pregledu scree plota te su se sve iduće analize radile na dva faktora koji ukupno objašnjavaju 71,08% varijance.

Tablica 2. Faktorska matrica saturacija čestica upitnika Lista osobina uspješnog studenta – komponentni model uz kosokutnu rotaciju

Čestica	faktor 1	faktor 2
Odgovoran	,935	
Na vrijeme obavlja svoje dužnosti	,932	
Redovit na nastavi	,919	
Marljiv	,912	

Savjestan	,911	
Vodi bilješke	,782	
Uporan	,667	,309
Motiviran	,608	,502
Znatiželjan		,925
Stvara svoje stavove o temi koja se obrađuje		,919
Diskutira o temi koja se obrađuje		,864
Jasno izražava svoje misli		,841
Otvoren		,774
Sposoban integrirati informacije iz različitih kolegija		,708
Kreativan		,659
Inteligentan		,617
Zainteresiran za studijske sadržaje	,537	,539
Samostalan	,402	,521

Prvi faktor je obuhvatio čestice *redovit na nastavi, na vrijeme obavlja svoje dužnosti, odgovoran, savjestan, vodi bilješke i marljiv*. Čestice *diskutira o temi koja se obrađuje, otvoren, znatiželjan, jasno izražava svoje misli, stvara stavove o temi koja se obrađuje, inteligentan, sposoban integrirati informacije iz različitih kolegija i kreativan* čine drugi faktor. Čestice *motiviran, zainteresiran, samostalan i uporan* imaju zasićenja i u prvom i u drugom faktoru. Čestica *uporan* ima značajno višu saturaciju u prvom faktoru te se kao takva dalje analizirala kao čestica prvog faktora, a čestica *motiviran* osim više saturacije na prvom faktoru se i smisleno može smjestiti u prvi faktor ako se on uzme kao faktor nekih općih osobina koje treba imati uspješan student. S njom se također u daljnjim analizama postupalo kao s česticom prvog faktora. Isto tako vrijedi i za čestice *zainteresiran* i *samostalan* koje i po saturaciji i smislenosti više pripadaju drugom faktoru te su se dalje i analizirale kao dio tog faktora.

Pregledom matrica korelacija između ukupnog rezultata na Listi osobina uspješnog studenta te faktora 1 i faktora 2, dobivene su zadovoljavajuće visoke značajne korelacije. Faktor 1 pozitivno korelira s ukupnim rezultatom .80, a drugi faktor .83. Nadalje, korelacije čestica prvog faktora imaju također zadovoljavajuće visoke korelacije s prvim faktorom u rasponu od .76 do .93. Pouzdanost tipa unutarnje konzistencije za prvi faktor je dobra, Cronbachov alfa koeficijent iznosi

.95. Korelacije čestica drugog faktora su isto zadovoljavajuće i kreću se od .65 do .90. Pouzdanost unutarnje konzistencije za drugi faktor je dobra, Cronbachov alfa koeficijent iznosi .92.

Prvi faktor je nazvan *Odgovorno i savjesno obavljanje dužnosti*, a drugi je faktor nazvan *Pokazivanje interesa i integracija sadržaja*.

Korelacija između faktora iznosi $r_{1,2}=0.36$ ($p<0.01$).

3.2. Deskriptivne vrijednosti korištenih mjera

3.2.1. Test razumijevanje emocija (TraE)

Najniži ostvareni rezultat na testu (od mogućeg raspona 0-42) iznosi 18, a najviši 40, što je sukladno i istraživanjima dobivenim na školarcima (Mohorić, Takšić i Šekuljica, 2016), prosječan rezultat iznosi 34,53, a standardna devijacija 3,14. Pouzdanost unutarnje konzistencije Cronbach alpha u ovom istraživanju iznosi .51, što je zapravo vrlo nisko te bi se s rezultatima trebalo postupati oprezno kod zaključivanja. Podatci su prikazani u Tablici 3.

Tablica 3. Aritmetička sredina (M), standardna devijacija (SD) i koeficijent pouzdanosti (α) za Test razumijevanja emocija te raspon rezultata

	M	SD	α	Najniži rezultat	Najviši rezultat
Test razumijevanja emocija (TraE)	34,53	3,14	,51	18	40

3.1.2. Petofaktorski model strukture ličnosti: izbor deskriptora u hrvatskom jeziku

U ovom se istraživanju pouzdanost tipa unutarnje konzistencije Cronbach alpha pojedinih subskala kreće od .80 za ugodnost do .89 za ekstraverziju, dok se između nalaze neuroticizam sa .88, savjesnost sa .88 i otvorenost s .88. Najviši mogući rezultat za pojedinu subskalu iznosi 50, a

najmanji 10. Što je viši rezultat to je osoba više na pojedinoj faceti. Aritmetičke sredine faceta prikazane su u Tablici 4.

Tablica 4. Aritmetičke sredine (M), standardne devijacije (SD) i koeficijent pouzdanosti (α) za subskale Petofaktorskog modela strukture ličnosti uz raspon rezultata

	M	SD	α	Najniži rezultat	Najviši rezultat
Ugodnost	42,86	4,32	,80	29	50
Savjesnost	39,63	6,01	,88	19	50
Otvorenost	38,27	6,15	,88	23	50
Ekstraverzija	36,32	7,32	,89	19	49
Neuroticizam	27,42	7,03	,88	13	42

3.1.3. Mjere akademskog uspjeha

Za mjeru akademskog uspjeha uzet je prosjek ocjena na kraju prve godine studija psihologije. Prosjek ocjena izračunat je kao aritmetička sredina svih ocjena na obaveznim predmetima s prve godine studija (izborni predmeti nisu uzimani kao kriterij). Kao drugu mjeru akademskog uspjeha uzet je prosjek ocjena na kraju prvog polugodišta trećeg razreda srednje škole. Deskriptivni podatci se nalaze u Tablici 5.

Tablica 5. Aritmetičke sredine (M) i standarde devijacije (SD) akademskog uspjeha u trećem razredu srednje škole i prve godine studija uz raspon rezultata

	M	SD	Najniži rezultat	Najviši rezultat
Akademski uspjeh na kraju prvog polugodišta trećeg razreda	4,36	,43	3,00	5,00
Akademski uspjeh na kraju prve godine studija	3,54	,57	2,56	4,89

Pouzdanost unutarnje konzistencije Cronbach alpha za ocjene na kraju prve godine studija iznosi .82.

3.1.4. Mjera opće inteligencije

Za mjeru opće inteligencije uzeti su rezultati s prijemnog ispita pojedinog studenta. Maksimalan broj bodova koje je student mogao ostvariti na prijemnom ispitu bio je 100 bodova. Pretpostavka je da je svaka generacija imala različite zadatke na prijemnom ispitu, ali je ispit svake godine koristio mjere kognitivnih sposobnosti. Isto tako je način bodovanja rezultata s prijemnog ispita bio drugačiji za svaku generaciju. Zbog toga su izračunate z-vrijednosti svakog pojedinog ispitanika unutar njegove godine studija, odnosno za svaku studijsku godinu posebno. Korelacija između z-vrijednosti za sve četiri studijske godine i bruto rezultata iznosi .90. Daljnje analize su provedene s bruto bodovima koji su se nakon te provjere mogli uzeti kao usporedivi između godina studija usprkos pretpostavljeno različitim zadacima na prijemnom ispitu. Kod bruto rezultata prosječan broj bodova je iznosio 76,21 bod uz standardnu devijaciju od 11,37 u rasponu od minimalno 54 do maksimalno 99 bodova. Deskriptivni podatci se nalaze u Tablici 6.

Tablica 6. Deskriptivni podatci za rezultate s prijemnog ispita (mjeru kognitivnih sposobnosti)

	M	SD	Najniži rezultat	Najviši rezultat
Bruto rezultat prijemnog ispita	76,21	11,37	54	99

3.3. Povezanost između mjerenih varijabli

Za ispitivanje povezanosti između svih mjerenih varijabli izračunat je Pearsonov koeficijent korelacije. Rezultati su prikazani u Tablici 7.

Tablica 7. Korelacije između svih mjerenih varijabli

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.
1. TraE	1	,03	,03	-.02	-.05	-.04	,16	,16	,01	,22	,22	-.11	,08	-.02	-.07
2. ekstraverzija		1	,17	,27	-.23	,24	,05	,08	-.08	,00	,28	,09	,02	-.04	,21
3. ugodnost			1	,29	-.31	,09	,11	,02	,07	-.01	,06	,02	,01	,08	,01
4. savjesnost				1	-.06	-.14	,29	,41	-.17	,28	,11	-.21	-.23	,11	,11
5. neuroticizam					1	-.08	,14	,12	-.18	,06	-.02	-.21	-.05	,04	-.06
6. otvorenost						1	-.18	-.08	,15	-.19	,30	,25	,26	-.02	,13
7. prosjek ocjena na kraju prve godine studija							1	,37	-.28	,47	,21	-.12	-.19	,07	,09
8. prosjek ocjena u prvom polugodištu trećeg srednje								1	,34	,33	,08	-.21	-.34	,12	,11
9. rezultati prijemnog ispita									1	-.08	-.06	,17	,34	-.10	-.09
10. Odgovorno i savjesno obavljanje dužnosti										1	,35	-.07	-.15	,12	,15
11. Pokazivanje interesa i integracija sadržaja.											1	,13	,26	-.06	,15
12. spol												1	-.02	,03	,08
13. dob													1	-.15	-.15
14. SS otac														1	,40
15. SS majka															1

* $p < 0.05$

** $p < 0.01$

Objektivni kriterij prosjek ocjena na kraju prve godine studija pozitivno korelira s dotadašnjim akademskim uspjehom, dobi i facetom *savjesnost*, a negativno s rezultatima prijemnog ispita i dobi. Subjektivni kriteriji *odgovorno i savjesno obavljanje dužnosti* korelira s testom razumijevanja emocija, facetama *otvorenost i savjesnost* i dotadašnjim akademskim uspjehom, a *pokazivanje interesa i integracija sadržaja* s dobi, testom razumijevanja emocija, *ekstraverzijom i otvorenosti*.

Ono što je neobično je da rezultati na prijemnom ispitu negativno koreliraju sa sva tri kriterija osobina uspješnog studenta te s osobinom ličnosti *savjesnost*.

3.4. Regresijska analiza

Za provjeru doprinosa pojedinih prediktora napravljene su tri regresijske analize. Prediktorske varijable koje su korištene u analizi su dob, spol, stručna sprema oca i majke (SS), uspjeh u prvom polugodištu trećeg srednje (uspjeh u dosadašnjem obrazovanju), crte ličnosti, rezultati prijemnog ispita (kognitivne sposobnosti) i mjera emocionalne inteligencije (EI). Kriterijske varijable su faktori uspješnog studenta *odgovorno i savjesno obavljanje dužnosti, pokazivanje interesa i integracija sadržaja* i akademski uspjeh na prvoj godini studija psihologije (prosječna ocjena na kraju prve godine studija). Rezultati regresijskih analiza nalaze se u tablicama 8., 9. i 10.

Tablica 8. Regresijski koeficijenti prediktora za kriterij *Odgovorno i savjesno obavljanje dužnosti*

Prediktorska varijabla	β	R	R ²	F
		,49	,24	2,44**
EI	,22*			
ekstraverzija	-,08			
ugodnost	-,03			
savjesnost	,19			
neuroticizam	,04			
otvorenost	-,15			

prosjeck ocjena u prvom polugodištu trećeg srednje	,25*
SS otac	,02
SS majka	,15
dob	,00
spol	,08
rezultat prijemnog ispita	,09

* $p < 0.05$

** $p < 0.01$

Prediktorske varijable objašnjavaju ukupno 24% varijance kriterija *odgovorno i savjesno obavljanje dužnosti* ($F_{12,95}=2,44$, $p < 0.01$). Doprinosi prediktora nisu visoki te tek dvije varijable imaju značajan doprinos na 5% ($\beta_{(EI)}=0,22$ i $\beta_{(pc3s)}=0,24$). Odgovornije i savjesnije obavljaju svoje dužnosti oni studenti koji su imali bolji uspjeh u dosadašnjem obrazovanju (uspjeh u srednjoj školi) te oni s boljim razumijevanjem emocija.

Tablica 9. Regresijski koeficijenti prediktora za kriterij Pokazivanje interesa i integracija sadržaja

Prediktorska varijabla	β	R	R ²	F
		,52	,32	3,65**
EI	,23**			
ekstraverzija	,16			
ugodnost	,02			
savjesnost	,09			
neuroticizam	,08			
otvorenost	,16			
prosjeck ocjena u prvom polugodištu trećeg srednje	,17			
SS otac	-,11			
SS majka	,16			
dob	,30**			
spol	,18			
rezultat prijemnog ispita	,03			

** $p < 0.01$

Prediktorske varijable objašnjavaju ukupno 32% varijance kriterija *pokazivanje interesa i integracija sadržaja* ($F_{12,95}=3,65$, $p<0.01$). Na 5% dvije varijable imaju značajan doprinos ($\beta_{(EI)}=0,23$ i $\beta_{(dob)}=0,30$) Stariji studenti te oni s boljim razumijevanjem emocija iskazuju više pokazivanje interesa za studij i bolje integriraju sadržaj.

Tablica 10. Regresijski koeficijenti prediktora za kriterij *Akademski uspjeh na 1. godini studija*

Prediktorska varijabla	β	R	R ²	F
		,53	,28	3,10**
EI	,18*			
ekstraverzija	,01			
ugodnost	,14			
savjesnost	,07			
neuroticizam	,16			
otvorenost	-,16			
prosjeck ocjena u prvom polugodištu trećeg srednje	,28**			
SS otac	-,05			
SS majka	,10			
dob	,05			
spol	,07			
rezultat prijemnog ispita	-,19			

* $p<0.05$

** $p<0.01$

Prediktorske varijable objašnjavaju ukupno 28% varijance kriterija *akademski uspjeh na prvoj godini studija* ($F_{12,95}=3,10$, $p<0.01$). Studenti koji postižu bolji akademski uspjeh na prvoj godini studija su studenti koji su imali i visoke dotadašnje akademske rezultate ($\beta_{(o3st)}=0,28$). Isto tako studenti koji imaju viši rezultat na mjeri emocionalne inteligencije imaju i bolje ocjene na kraju prve godine studija ($\beta_{(EI)}=0,18$).

4. Rasprava

Cilj ovog rada bio je utvrditi osobine uspješnog studenta psihologije te istražiti koji od prediktora najbolje doprinosi uspjehu na studiju psihologije. Od četiri postavljene hipoteze potvrđene su dvije. Faktorskom je analizom dobiveno da postoje dva faktora osobina uspješnog studenta psihologije, jedan koji se odnosi na opće osobine uspješnog studenta, odgovorno i savjesno obavljanje dužnosti, i drugi koji se odnosi na specifične osobine, pokazivanje interesa i integracija sadržaja. Druga i treća hipoteza nisu potvrđene. Druga hipoteza je kao prediktore pokazivanja interesa i integraciju sadržaja pretpostavila ekstraverziju, otvorenost i mjeru kognitivnih sposobnosti (rezultate prijemnog ispita), a niti jedan od tih prediktora se nije pokazao značajnim, dok su se kao značajni prediktori kod tog kriterija pokazali mjera emocionalne inteligencije (razumijevanje emocija) i dob, što nije bilo očekivano. Stariji studenti očito imaju već uhodana ponašanja u akademskom okruženju te bolje poznavanje gradiva što im omogućuje stvaranje određenih stavova, kritičkog razmišljanja i integriranja. Treća je hipoteza kao prediktore odgovornog i savjesnog obavljanja dužnosti na studiju pretpostavljala savjesnost, razumijevanje emocija kao aspekt emocionalne inteligencije i uspješnost u dosadašnjem obrazovanju (prosječna ocjena u srednjoj školi). Iako se savjesnost nije pokazala kao prediktor, uspjeh u srednjoj školi i razumijevanje emocija su se pokazali kao značajni prediktori. Četvrta je hipoteza potvrđena. Uspjeh u srednjoj školi se doista pokazao kao značajan prediktor objektivnog kriterija akademskog uspjeha odnosno prosjeka ocjena na kraju prve godine studija, a uz to se mjera emocionalne inteligencije ponovno pojavila kao pozitivan prediktor.

Kao mjeru uspjeha na studiju psihologije uzeta su tri kriterija: objektivni kriterij u obliku prosječne ocjene na kraju prve godine studija i dva subjektivna kriterija dobivena faktorskom analizom Liste osobina uspješnog studenta. Četiri čestice su saturirale u oba faktora, *uporan, motiviran, samostalan i zainteresiran za studijske sadržaje*. Zanimljivo je vidjeti kako je čestica *motiviran* visoko saturirala u oba faktora. Jedan u kojemu se nalaze neke opće osobine koje svaki uspješan student ima kao što su odgovornost i savjesnost i drugi koji ima specifične osobine koje imaju studenti koji imaju „ono nešto više“ što ih čini uspješnim studentima. Pretpostavka je da se to dogodilo zbog toga što se ta čestica mogla shvatiti na dva načina, da je student općenito motiviran za studij i da je motiviran za nešto više, obzirom na to da se u upitniku nije objasnilo što se točno misli pod motiviran s česticom se postupalo kao s česticom prvog faktora, odnosno kao da se radi o općoj motivaciji za studij.

4.1. Emocionalna inteligencija kao prediktor uspjeha na studiju psihologije

Kao mjeru emocionalne inteligencije mjereno je samo jedan aspekt emocionalne inteligencije, razumijevanje emocija. U ovom je istraživanju korištena mjera bila Test razumijevanja emocija (Mohorić, 2012). Što je ispitanik imao veći broj bodova na testu, to je bilo više njegovo razumijevanje emocija. S obzirom na to da su pitanja u testu prilagođena nižim razinama obrazovanja, pretpostavka je da je to dovelo do nižeg koeficijenta pouzdanosti kod ovog uzorka. Pregledom frekvencija odgovora pojedinačnih čestica utvrđeno je da su studenti najviše griješili kod pitanja gdje je točan odgovor bio strah i da su ga najčešće brkali s emocijama napetost i frustracija. Pretpostavlja se da je to zbog toga što studenti polaze od sebe pri izražavanju različitih emocija te je moguće da su situacije u kojima bi subjekt mlađe dobi iz navedenog pitanja osjećao strah situacije u kojoj ga studenti ne osjećaju nego osjećaju napetost ili frustraciju. Ono do čega to dovodi je da studenti nisu pokazali dovoljno razumijevanje emocija s obzirom na situaciju glavnog lika koji je mlađe dobi. Sam test bi trebalo prilagoditi i normirati na studentskoj populaciji te ponoviti istraživanje ili kao mjeru emocionalne inteligencije uzeti neki drugi test razumijevanja emocija, primjerice Test razumijevanja rječnika emocija (Takšić, Harambašić i Velemir, 2003). U ovom je istraživanju TRaE pozitivno povezan s oba subjektivna faktora uspješnog studenta i ima značajan doprinos u objašnjenju sva tri kriterija uspješnosti. Zanimljivo je vidjeti kako se mjera koja u ovom istraživanju ima toliko nisku pouzdanost zapravo najviše ističe kroz rezultate regresijskih analiza, dok se neke mjere visoke pouzdanosti i za koje se pretpostavljalo da će biti značajni prediktori, uopće ne pokazuju takvima.

4.2. Crte ličnosti kao prediktori uspjeha na studiju psihologije

Petofaktorski model strukture ličnosti: izbor deskriptora u hrvatskoj jeziku, Kardum i Smojver (1993) mjeri pet crta ličnosti: ekstraverziju, savjesnost, neuroticizam, otvorenost i ugodnost. Visoke pouzdanosti za svaku pojedinu facetu dovode do zaključka da je ova mjera pogodna za ispitivanje crta ličnosti kod studentske populacije. Osim toga sam upitnik je vrlo jednostavan za primjenu i vrlo jasan. U većini istraživanja koja se bave crtama ličnosti kao prediktorima akademskog uspjeha koriste se upravo facete koje mjeri ovaj upitnik (Šarčević i Vasić, 2014, Ziegler, Danay, Schölmerich i Bühner, 2010; Poropat 2009). U ovom istraživanju niti jedna od faceta petofaktorskog modela ličnosti nije se pokazala kao prediktor uspjeha na studiju. Iako su ekstraverzija i otvorenost pretpostavljani kao prediktori pokazivanja interesa i integracije

sadržaja a savjesnost prediktor odgovornog i savjesnog obavljanja dužnosti, to se u ovom istraživanju nije potvrdilo. Ekstraverzija često u istraživanjima pokazuje rezultate suprotne od očekivanih te je ponekad prediktor akademskog uspjeha, ponekad neuspjeha ili nije značajan prediktor (Ziegler, Danay, Schölmerich i Bühner, 2010). Zapravo, vrlo je neobično što se savjesnost i otvorenost nisu pokazali kao prediktori uspjeha na studiju usprkos tome što se u mnogim radovima navode kao najsnažniji prediktori (Košanski 2004; Šarčević i Vasić, 2014; Ziegler, Danay, Schölmerich i Bühner, 2010; Poropat 2009). Faktor 2 (pokazivanje interesa i integracija sadržaja) u sebi i sadrži česticu koja se zove otvorenost, što je osobina koju su profesori odredili kao bitnu odrednicu studenta, a faktor odgovornosti sadrži u sebi česticu naziva savjesnost, koja je bitna osobina studenta koji je odgovoran prema studiju. Ovo je jedna od stvari koje bi trebalo dodatno istražiti u nekom idućem istraživanju.

4.3. Opća inteligencija kao prediktor uspjeha na studiju psihologije

Prijemni ispit na studiju psihologije kao prediktor uspjeha na studiju psihologije (kao kriterij upisa) mjeri različite kognitivne sposobnosti kandidata te su rezultati s tog prijemnog ispita uzeti kao mjera kognitivnih sposobnosti u ovom istraživanju. Nakon što su uneseni bruto rezultati izračunate su z-vrijednosti bruto rezultata odvojeno za sve četiri godine studija. Visoka korelacija od .90 između z-vrijednosti rezultata za svaku studijsku godina ukazuje na to da su, iako se prijemni sastavno razlikovao iz godine u godinu, ti rezultati mogli biti uspoređivani. U ovom istraživanju se ono što se uzimalo kao prediktor uspjeha i zapravo uvjetuje upis na studij psihologije nije pokazalo kao značajan prediktor niti jednog kriterija koji čini uspješnog studenta psihologije. S obzirom na to da razredbeni postupak pri upisu na studij psihologije mjeri određene kognitivne sposobnosti koje se u više istraživanja nisu pokazale kao značajan prediktor akademskog uspjeha, ovi su rezultati i očekivani (Ziegler, Danay, Schölmerich i Bühner, 2010). Pri upisu na studij psihologije na Filozofskom fakultetu u Rijeci jedan veliki dio kriterija upisa čine i ocjene s državne mature i prosječna ocjena iz srednjoškolskog obrazovanja. Uzevši u obzir i to da je upisna kvota dosta niska, a zanimanje za studij veliko, za pretpostaviti je da će taj studij upisivati oni kandidati koji uz visok prosjek ocjena, dobru prolaznost na maturi, postižu i dobre rezultate na prijemnom ispitu jer se kognitivne sposobnosti pokazuju kao dobar prediktor uspjeha na nižim razinama obrazovanja

(Sučić, 2004) i onda su rezultati na prijemnom samo potvrda dotadašnjeg uspjeha, a manje prediktor budućeg uspjeha. Između ostalog, rezultat na prijemnom ispitu je pokazao značajnu pozitivnu povezanost sa savjesnošću, prosječnom ocjenom na kraju prve godine studija i prosječnom ocjenom za vrijeme srednjoškolskog obrazovanja, dok nije postojala povezanost između rezultata na prijemnom i općih i specifičnih osobina uspješnog studenta psihologije kakvim su ga definirali profesori s Odsjeka. Najneobičnije je to što rezultati na prijemnom ispitu negativno koreliraju s kriterijima uspjeha na studiju psihologije. To bi se moglo objasniti time da inteligentnijim studentima treba manje truda da bi postigli neke prosječne rezultate, dok za neke visoke rezultate treba uložiti više truda i rada. Pretpostavka je da se ti studenti s vremenom opuste jer smatraju da im je, da bi bili uspješan student, dovoljno to što su inteligentni, najvjerojatnije im je to i naglašavano kroz obrazovanje, pa onda ne ulažu dodatan trud da bi bili uspješniji.

4.4. Rezultati u dosadašnjem obrazovanju kao prediktor uspjeha na studiju psihologije

Kao mjera uspjeha u dosadašnjem obrazovanju uzet je prosjek ocjena na kraju prvog polugodišta trećeg razreda srednje škole. Razlog zbog kojeg je uzet baš taj prosjek ocjena, a ne prosjek ocjena na kraju prvog ili drugog polugodišta četvrtog (završnog) razreda srednje škole, je taj što se ovaj prosjek ocjena može smatrati točnijom mjerom uspjeha u dosadašnjem obrazovanju. Naime, na završnoj godini srednje škole postoji mogućnost manipulacije prosjeka ocjena, kombinirano od strane učenika i profesora, kako bi se umjetno povećao uspjeh pojedinca i škole prije polaganja državne mature. Rezultati u dosadašnjem obrazovanju su očekivano pokazali pozitivnu povezanost sa savjesnosti, aktivnosti na nastavi i akademskim uspjehom na kraju prve godine studija psihologije. Isto tako su se pokazali kao značajan i pozitivan prediktor odgovornog i savjesnog obavljanja dužnosti i prosječne ocjene na prvoj godini studija, što je sukladno nalazima da su rezultati u dosadašnjem obrazovanju pozitivan prediktor akademskog uspjeha (Thompson i Zamboanga, 2004; McKenzie i Schweitzer, 2001).

4.5. Prednosti, ograničenja i implikacije istraživanja

Kao prednosti ovog istraživanja svakako valja navesti činjenicu da su u istraživanju sudjelovali gotovo svi studenti koji su udovoljavali kriterijima (upisan preddiplomski studij na Odsjeku za psihologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci) te da je ovo prvo istraživanje na

istom Odsjeku koje se bavi baš tematikom prediktora uspjeha na studiju psihologije, a koje uzima u obzir toliko velik i različit broj prediktora. Međutim, mora se istaknuti da ovo istraživanje ipak ima mnogo nedostataka. Prilikom generiranja liste osobina uspješnog studenta, profesorima je dana vrlo općenita uputa koja im je dozvoljavala da upisuju sve od jednostavnih pridjeva do kompliciranih ponašajnih opisa. Konačna lista napravljena je od najčešće navođenih osobina u ovom istraživanju, koje opisuju neke unutarnje karakteristike koje uspješan student mora imati, uz nadodanih šest čestica iz diplomskog rada Mitrović (2004), koje se više odnose na ponašanja studenta nego na unutarnje karakteristike. Isto tako su čestice u konačnom upitniku različito generirano i procijenjene. Kod Mitrović (2004) su osobine bile generirane od strane studenata viših godina studija i procjenjivane od strane profesora, a u ovom istraživanju su čestice bili generirane od strane profesora, a procjenjivane od strane kolega s godine. Mogući problem koji se javio prilikom odluke da studente procjenjuju njihove kolege s godine je bio taj da je bilo moguće te procjene budu previsoke. Srećom, to se nije dogodilo te je prednost ovakvih procjena ta da se studenti sigurno međusobno bolje poznaju u akademskom okružju nego što ih poznaju profesori, posebno oni koji su im držali samo jedan kolegij. To bi dovelo do problema valjanosti procjena, jer je upitno koliko točno i detaljno profesor koji nema svakodnevnog kontakta sa studentom može procijeniti nekoga koga zna samo po imenu. Isto tako nisu svi studenti u istraživanju procjenjivani od strane istog broja procjenjivača, pa su se morali i računati posebni prosjeci procjena za svakog studenta. Neki studenti su bili procijenjeni od strane tri studenta, a neki od strane jedanaest. U istraživanju je mjereno također samo jedan aspekt emocionalne inteligencije, razumijevanje emocija, a za provjeru je li emocionalna inteligencija prediktor uspjeha bilo bi potrebno izmjeriti više njenih aspekata.

4.6. Direkcije za buduća istraživanja

Za buduća istraživanja svakako bi trebalo revidirati i definiciju što je to točno uspješan student. Postoje nažalost mnoge varijable koje sigurno utječu na uspjeh, a koje nisu dovoljno mjerljive (primjerice može li se smatrati uspješnijim student koji studira u mjestu prebivališta u obiteljskom domu i pri tome ne radi ili student koji studira van mjesta prebivališta, živi u studentskom domu i tijekom studija paralelno radi). U istraživanju nije korištena posebna mjera za motivaciju, ali je postojala subjektivna procjena kolega o motiviranosti. S obzirom da se ona u više istraživanja pokazuje kao jedan od najkonzistentnijih prediktora uspjeha, iduća bi istraživanja svakako trebala uključivati i zasebnu mjeru motivacije. Rezultati s prijemnog ispita su isto mogli biti jedan mogući problem. Kako prijemni ispit nije identičan svake godine, već se razlikuje u zadacima i bodovanju, moglo je doći do toga da se ne mogu koristiti kao mjera kognitivnih

sposobnosti. To se pokušalo riješiti provjerom z-vrijednosti za svaku godinu zasebno, ali i dalje ostaje pitanje što točno mjeri prijemni ispit i da li su generacije uopće usporedive po rezultatima prijemnog. Ako nisu, da li to znači da se kriterij upisa mijenja iz godine u godinu ili on ipak mjeri one kognitivne sposobnosti koje su potrebne za uspjeh na studiju. Ovo istraživanje to nije potvrdilo. Najveći nedostatak je zapravo selekcioniranost uzorka. S obzirom na to da su već i prije pristupanja prijemnom ispitu pristupnici bili selekcionirani kroz niže stupnjeve obrazovanja i shodno svojim ocjenama i osobinama napredovali od osnovne škole preko određenih srednjih škola, uglavnom gimnazijskog programa, do upisa na fakultet; te su na prijemnom ispitu još jednom bili selekcionirani ispitivanjem kognitivnih sposobnosti za utvrđivanje je li kandidat sposoban pratiti studij psihologije ili nije, to je uvelike moglo utjecati na rezultate. Moguće da rezultati prijemnog ispita, kako je dobiveno u ovom istraživanju, doista nemaju veze s time hoće li student biti uspješan student psihologije ili neće, već samo potvrđuje da je student kognitivno sposoban pratiti studij. S druge strane, da bi doista bio uspješan student psihologije, očito je potrebno još nešto dodatno osim visokih kognitivnih sposobnosti koje, već na početku zapravo, posjeduju svi studenti koji upišu studij psihologije. Selekcioniranost sama po sebi smanjuje korelacije te je uzorak zapravo bio dosta malen. Veći bi uzorak omogućio i veći broj prediktora i sigurnije zaključke.

Rezultati ovog istraživanja svakako otvaraju neka pitanja. Prvo, koliko je prijemni ispit, koji mjeri kognitivne sposobnosti, dobar prediktor uspješnosti studenta s obzirom na to da se u ovom istraživanju nije pokazao značajnim niti za jedan kriterij te što on točno mjeri? Dva Odsjeka za psihologiju u Hrvatskoj nemaju prijemni ispit. Poželjno bi bilo da buduća istraživanja naprave usporedbu uspjeha na studiju na uzorku studenata psihologije svih odsjeka za psihologiju u Hrvatskoj. Jedno posebno pitanje koje se postavlja je i da li je bitno samo ono što čini uspješnog studenta psihologije ili je bitan i uspjeh koji ti studenti postižu za vrijeme i nakon završetka fakulteta. Longitudinalno istraživanje koje bi razvojno pratilo uspjeh studenta od prve godine pa do kraja odrađivanja stručnog staža ili odustajanja od studija bi bio možda najbolji pokazatelj pravog uspjeha, ne samo na studiju, već i u tome koliko je student uspješno i primijenio znanje stečeno na fakultetu. Za zaključiti je da bi se ovo istraživanje sigurno trebalo proširiti te prvo odrediti koja je to mjera emocionalne inteligencije koja najbolje predviđa uspjeh na studiju, odrediti koja od mjera motivacije je najpogodnija za istraživanje ovog tipa te se longitudinalno posvetiti istraživanju uspjeha da bi se osigurala ne samo kvaliteta studenta, već i kvaliteta stručnog kadra koji izlazi kao produkt tog studija.

5. Zaključak

Ovo istraživanje pokušalo je utvrditi koje su to osobine uspješnog studenta psihologije te koji od prediktora (demografski podatci, rezultati u dosadašnjem obrazovanju, rezultati na prijemnom ispitu, mjera aspekta emocionalne inteligencije te osobine ličnosti) najbolje objašnjavaju objektivne i subjektivne kriterije uspješnost studenta.

Prva je hipoteza potvrđena te su dobivena dva faktora osobina uspješnog studenta, od kojih se jedan odnosio na aktivnosti u nastavi, a drugi na odgovornost prema studiju (intrinzični motivatori). Druga hipoteza nije potvrđena. Kao prediktor pokazivanja interesa i integracije sadržaja pokazala se dob i mjera emocionalne inteligencije, što nije bilo očekivano. Treća hipoteza isto tako nije u potpunosti potvrđena. Međutim, dok se savjesnost nije pokazala značajnim prediktorom odgovornog i savjesnog obavljanja dužnosti, rezultati u dosadašnjem obrazovanju i mjera emocionalne inteligencije su se pokazali kao pozitivni prediktori. Četvrta hipoteza je potvrđena te se kao prediktor akademskog uspjeha na kraju prve godine studija pokazao dotadašnji akademski uspjeh. Kao značajan prediktor se i ovdje izdvojila mjera emocionalne inteligencije, ali ne i rezultati na prijemnom ispitu.

Rezultati ovog istraživanja ukazuju na to da rezultati prijemnog ispita koji mjere kognitivne sposobnosti, a koji se uzimaju kao prediktor uspjeha na studiju pri upisu na studij psihologije, nisu prediktor uspjeha po kriterijima zadanim od strane profesora na Odsjeku za psihologiju u Rijeci te da ima mnogo prediktora koje treba revidirati i obraditi u nekim budućim, po mogućnosti longitudinalnim istraživanjima.

6. Literatura

Ayub, N. (2010). Effect of intrinsic and extrinsic motivation on academic performance. *Pakistan business review*, 27(1), 363-372.

Barchard, K. A. (2003). Does emotional intelligence assist in the prediction of academic success?. *Educational and psychological measurement*, 63(5), 840-858.

Bastian, V. A., Burns, N. R. i Nettelbeck, T. (2005). Emotional intelligence predicts life skills, but not as well as personality and cognitive abilities. *Personality and individual differences*, 39(6), 1135-1145.

Brackett, M.A., Mayer, D.J. i Warner, M.R.(2003).Emotional intelligence and its relation to everyday behaviour. *Article in press*, 1-14

Busato, V. V., Prins, F. J., Elshout, J. J. i Hamaker, C. (2000). Intellectual ability, learning style, personality, achievement motivation and academic success of psychology students in higher education. *Personality and Individual differences*, 29(6), 1057-1068.

Cattell, R. B. (1987). *Intelligence: Its structure, growth and action* (Vol. 35). Elsevier.

Chisholm, M. A., Cobb, H. H. i Kotzan, J. A. (1995). Significant factors for predicting academic success of first-year pharmacy students. *American Journal of Pharmaceutical Education*, 59(4), 364-370.

Duckworth, A. L. i Seligman, M. E. (2005). Self-discipline outdoes IQ in predicting academic performance of adolescents. *Psychological science*, 16(12), 939-944.

Geiser, S. i Santelices, M. V. (2007). Validity of high school grades in predicting student success beyond the freshman year: High-school record vs. standardized tests as indicators of four-year college outcomes (*Research & Occasional Papers Series: CSHE.6.07*).

Jerković, I., Žuljević, D., Jovanović, V. i Gavrilov-Jerković, V (2014). Kognitivno-afektivni prediktori akademskog postignuća kod studenata. Sa *XX. skup trendovi razvoja: "razvojni potencijal visokog obrazovanja"*, Kopaonik, 24. - 27. 02. 2014.

Kappe, R. i van der Flier, H. (2012). Predicting academic success in higher education: what's more important than being smart?. *European Journal of Psychology of Education*, 27(4), 605-619.

Kardum, I., Smojver, I. (1993). Petofaktorski model strukture ličnosti izbor deskriptora u hrvatskom jeziku. *Godišnjak zavoda za psihologiju*, 2, 91-100.

Košanski, Ž. (2004). Odgađanje izvršavanja obaveza kao prediktor akademskog uspjeha. Neobjavljeni diplomski rad. *Zagreb: Odsjek za psihologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu*.

Kusurkar, R. A., Ten Cate, T. J., Vos, C. M. P., Westers, P. i Croiset, G. (2013). How motivation affects academic performance: a structural equation modelling analysis. *Advances in Health Sciences Education*, 18(1), 57-69.

Laidra, K., Pullmann, H. i Allik, J. (2007). Personality and intelligence as predictors of academic achievement: A cross-sectional study from elementary to secondary school. *Personality and individual differences*, 42(3), 441-451.

Linnenbrink, E. A. i Pintrich, P. R. (2002). Motivation as an enabler for academic success. *School Psychology Review*, 31(3), 313.

Márquez, P. G. O., Martín, R. P. i Brackett, M. A. (2006). Relating emotional intelligence to social competence and academic achievement in high school students. *Psicothema*, 18(Suplemento), 118-123.

McKenzie, K. i Schweitzer, R. (2001). Who succeeds at university? Factors predicting academic performance in first year Australian university students. *Higher education research and development*, 20(1), 21-33.

- Mitrović, H. (2004). Odnos mjera emocionalne inteligencije i mjera akademskog uspjeha. Neobjavljeni diplomski rad. *Rijeka: Odsjek za psihologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*.
- Mohorić, T., Takšić, V. i Šekuljica, D. (2016). Uloga razumijevanja emocija u razvoju simptoma depresivnosti i anksioznosti u ranoj adolescenciji. *Socijalna psihijatrija 44(1)*, 46-58.
- Newsome, S., Day, A. L., & Catano, V. M. (2000). Assessing the predictive validity of emotional intelligence. *Personality and individual differences, 29(6)*, 1005-1016.
- Palmer, B., Donaldson, C. i Stough, C.(2001).Emotional intelligence and life satisfaction. *Personality and Individual Differences ,33, 1091-1100*.
- Parker, J. D., Summerfeldt, L. J., Hogan, M. J. i Majeski, S. A. (2004). Emotional intelligence and academic success: Examining the transition from high school to university. *Personality and individual differences, 36(1)*, 163-172.
- Poropat, A. E. (2009). A meta-analysis of the five-factor model of personality and academic performance. *Psychological bulletin, 135(2)*, 322.
- Ridgell, S. D. i Lounsbury, J. W. (2004). Predicting academic success: General intelligence," Big Five" personality traits, and work drive. *College Student Journal, 38(4)*, 607.
- Saklofske, D. H., Austin, E. J., Mastoras, S. M., Beaton, L. i Osborne, S. E. (2012). Relationships of personality, affect, emotional intelligence and coping with student stress and academic success: Different patterns of association for stress and success. *Learning and Individual Differences, 22(2)*, 251-257.
- Sučić, I. (2004). Prediktivna valjanost Testa rezoniranja za uspjeh u studiju psihologije. Neobjavljeni diplomski rad. *Zagreb: Odsjek za psihologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu*.
- Šarčević, D. i Vasić, A. (2014). Sociodemografski i psihološki korelati školskog uspeha. *Primenjena psihologija, 7(3)*, 401-427.

Takšić, V., Harambašić, D. i Velemir, B. (2003). Konstrukcija i validacija testa rječnika emocija i njegov odnos sa školskim uspjehom. Diplomski rad. *Rijeka: Odsjek za psihologiju Filozofskog fakulteta u Rijeci.*

Takšić, V. i Hajncl, L. (2007). Positive effects of emotional intelligence and skills in school and the organizational context. In *Psihologija i nasilje u suvremenom društvu*. Sveučilište u Osijeku, Filozofski fakultet.

Takšić, V., Mohorić, T. i Munjas, R. (2006). Emocionalna inteligencija: teorija, operacionalizacija, primjena i povezanost s pozitivnom psihologijom. *Društvena istraživanja Zagreb, 15, 729-752.*

Trapmann, S., Hell, B., Hirn, J. O. W. i Schuler, H. (2007). Meta-analysis of the relationship between the Big Five and academic success at university. *Zeitschrift für Psychologie/Journal of Psychology, 215(2), 132-151.*

Thompson, R. A. i Zamboanga, B. L. (2004). Academic Aptitude and Prior Knowledge as Predictors of Student Achievement in Introduction to Psychology. *Journal of educational psychology, 96(4),778.*

Ziegler, M., Danay, E., Schölmerich, F. i Bühner, M. (2010). Predicting academic success with the Big 5 rated from different points of view: Self-rated, other rated and faked. *European Journal of Personality, 24(4), 341-35.*

7. Prilozi

Prilog 1. Lista svih slobodnih opisa uspješnog studenta psihologije iz koje je izdvojeno 12 najčešće navođenih (podebljano su označeni opisi koji su bili najčešće navođeni)

1. samostalan	2. svestran
3. kreativan	4. kulturnan
5. marljiv	6. pomaže drugim studentima
7. uporan	8. aktivan u zajednici ili studentskoj zajednici
9. inteligentan	10. motiviran
11. sistematičan	12. korektan
13. ima predznanja	14. odgovoran
15. visoko opće obrazovanje	16. redovito je na nastavi
17. točan	18. ima želju primijeniti stečena znanja u praksi
19. savjestan	20. angažiran u vannastavnim stručnim aktivnostima
21. otvoren	22. ima želju za postignućem
23. aktivno sudjelovanje u nastavnom procesu	24. organiziran
25. znatiželjan	26. ugodan
27. ima želju za učenjem i stjecanjem znanja	28. komunikativan
29. prihvaća nekonzistentnost znanstvenih radova (tolerancija nesigurnosti)	30. redovit u izvršavanju zadataka
31. sposoban integrirati informacije iz različitih kolegija	32. pošten
33. pismen	34. samodiscipliniran
35. pristojno se ponaša	36. samonadgledanje
37. zainteresiran za studijske sadržaje	38. samoinicijativan
39. kritičko razmišlja	40. skeptičan
41. puno čita	42. spreman pomoći drugima
43. inovativan	44. nenametljiv
45. savladava obrazovne sadržaje s lakoćom	46. osjetljiv na kontekst
47. usmjeren na sadržaj	48. jezično i računalno kompetentan
49. solidaran s drugim studentima	

Prilog 2. Upitnik Lista osobina uspješnog studenta psihologije

Svaki student ispod svog imena ima pitanje vezano uz to koliko dobro poznajete tog studenta, 18 karakteristika na kojima ćete ga procjenjivati te pitanje vezano uz to koliko općenito smatrate da je uspješan student. Na popisu svake godine studija se nalaze isključivo studenti koji su sudjelovali u prvom dijelu istraživanja.

Druga godina preddiplomskog studija

IME I PREZIME STUDENTA

Koliko dobro poznajete ovog studenta:

Uopće ga ne poznajem   1   2   3   4   5   Jako ga dobro poznajem

Pored svake od karakteristika molim Vas procijenite gore navedenog studenta (1 uopće nije takav, 2 ponekad je takav, 3 i je i nije takav, 4 uglavnom je takav, 5 u potpunosti je takav):

	1	2	3	4	5
Samostalan					
Savjestan					
Otvoren					
Znatiželjan					
Diskutira o temi koja se obrađuje					
Redovit na nastavi					
Zainteresiran za studijske sadržaje					
Motiviran					
Stvara svoje stavove o temi koja se obrađuje					
Na vrijeme obavlja svoje dužnosti					
Odgovoran					
Kreativan					
Marljiv					
Uporan					
Inteligentan					
Sposoban integrirati informacije iz različitih kolegija					
Jasno izražava svoje misli					
Vodi bilješke					

Koliko smatrate da je navedeni student uopće uspješan student psihologije:

Nije uspješan student   1   2   3   4   5   Jako uspješan student

Prilog 3. Scree prikaz faktorske analize glavnih komponenti uz kosokutnu rotaciju za Listu osobina uspješnog studenta

